

TOIMITUKSELTA
FRÅN REDAKTIONEN

Yhteisöllisyys ja teologinen tutkimus

RITVA PALMÉN

Tämän *Teologisen Aikakauskirjan* ensimmäisessä artikkelissa Olli Viitaniemi kertoo Pietari Väänäsen, savolaisen 1800-luvun alussa vaikuttaneen talonpojan lukuinnosta, kristillisen kirjallisuuden levitystyöstä ja myöhemmästä kirjakauppatoiminnasta Kuopiossa. Väänänen oli epäilemättä poikkeuksellinen yksilö omana aikanaan, mutta kirjallisissa harrastuksissaan hän ei toiminut yksin. Väänäsen Yhdysvalloissa asti huomioitu elämäntyö edellytti laajoja verkostoja ja kykyä yhteistyöhön monien teologiensa sekä kristillisestä kirjallisuudesta kiinnostuneiden maallikoiden kanssa.

Kati Tervo-Niemelä, Jenni Spännäri ja Laura Kallatsa kiinnittävät puolestaan omassa artikkelissaan huomiota uskonnollisuuden jatkuvuuteen ja katkoksiin perheissä ja eri sukupolvien välillä. Kirjoittajat korostavat johtopäätöksissään uskonnon sosiaalista luonnetta: yksilön uskonnollisuus ja siinä ilmenevät muutokset ovat vahvasti sidoksissa siihen yhteisöön, missä yksilö kasvaa. Tällöin oman perheen merkitys on keskeisin. Perheen tärkeys uskonnollisessa perinteensiirrosta ei rajoitu vanhempiin, vaan linkittyy myös isovanhempien sukupolveen ja heidän suhteeseensa uskontoon. Demokraattinen suhde vanhempien ja lasten välillä, vanhempien esimerkki ja rohkaisu omien arvojen pohdintaan samoin kuin myönteiset kokemukset uskonnollisesta elämästä ja uskonnollisista yhteisöistä tukevat uskonnollista perinteensiirtoa sukupolvien välillä.

Yhteisön ja yhteisöllisyyden teemat ovat esillä myös Minna Hietamäen kolumnissa, joka muistuttaa moniäänisen ekumenian merkityksestä. Ekumenian toivo ei ole yksiselitteisessä opin kuvauksessa vaan yhteisessä teologian tekemisen prosessissa. Ekumeenisessa vuoropuhelussa kohtaavat aina ensin ihmiset.

Yhteisöllisyys on monin tavoin teologian ja uskonnontutkimuksen ytimessä. Myös tutkimuksen tekeminen on yhteisöllistä toimintaa. Nyt uuden akateemisen vuoden alkaessa lukuintoiset opiskelijat saapuvat jälleen yliopistoihin ja kokoontuvat yhteen keskustelemaan ja väittelemään heitä kiinnostavista teemoista. Opettajien ja tutkijoiden usein yksinäinen puurtaminen voi jälleen muuttua yhteisölliseksi kuulumisten ja kokemusten vaihdoksi ja yhdessä oppimiseksi. Kollegoiden antama konkreettinen apu ja kannustus tai pelkkä koettu läsnäolo tukee omaa identiteettiä ja jaksamista pitkien ja usein vaikeiden tutkimusprojektien äärellä.

Yhteisöllisyys muodostuu läsnä olevista keskustelukumppaneista, arkisista kohtaamisista, tekstien kommentoinnista, illanistujaisista, seminaareista, tutkimusvierailuista ja konferensseista. Sekä kansallinen että kansainvälinen yliopistojen ja tutkimusyksikköjen välinen yhteistyö on tärkeää. Keskustelun ja yhteisöllisyyden voidaan myös nähdä ulottuvan meitä itseämme edeltäviin sukupolviin. Kun tutustumme satoja tai tuhansia vuosia ennen meitä kirjoitettuihin teksteihin, keskustelemme ja toisinaan myös kiistelemme edeltäjiemme kanssa. Emme joudu yksin pohtimaan kaikkein vaikeimpiaakaan kysymyksiä.

Tässä numerossa on myös kesäkuussa 2022 edesmenneen uskonnonfilosofian professorin Simo Knuuttilan muistokirjoitus. Hän oli eräs Suomen kansainvälisesti tunnetuimmista tutkijoista ja kahden tutkimuksen huippuyksikön johtaja Helsingin yliopiston teologisessa tiedekunnassa. Knuuttila jakoi omaa syvällistä filosofian historian osaamistaan eteenpäin yhä uusille opiskelija- ja tutkijasukupolville ja loi aktiivisen tutkimusyhteisön, joka jatkaa hänen työtään.

Myös *Teologisen Aikakauskirjan* julkaiseminen edellyttää jatkuvaa, usein näkymätöntä kollektiivista työskentelyä. Kymmenet omien alojensa parhaat asiantuntijat osallistuvat artikkeleiden vertaisarviointiin. Myös itse toimituksen työskentely on yhteisöllistä vastuunjakamista ja mielipiteidenvaihtoa. Tässä numerossa tahdomme erityisesti kiittää tänä syksynä 60 vuotta täyttävää entistä päätoimittajaamme Virpi Mäkistä, jonka lojaalista avusta ja tuesta saamme edelleenkin nauttia.

Kuten 1100-luvulla elänyt teologi Bernard Chartreslainen toteaa, me seisomme jättiläisten harteilla ja näemme siksi kauas. Jättiläisten harteilla ovat kertoneet seisovansa monet muutkin, kuten Isaac Newton ja Stephen Hawkins. Bernard viittasi jättiläisillä antiikin ajan filosofeihin ja teologeihin. Ketkä ovat meidän jättiläisiämme ja kenen harteilta tähyilemme yhdessä kohti tulevaa?